

STRIJD MEE

VERKIEZINGSPROGRAMMA

SP Leiden

Maart 2022

Zorg en Welzijn	<hr/>	pagina 6
Aanbesteden: een slecht idee		
We doen het (echt) samen!		
Wijkteams nabij		
Een inclusieve samenleving		
Een sociale en tolerante stad		
Housing First		
Jeugd en onderwijs	<hr/>	pagina 10
Preventie als kan, hulp als nodig		
Jongerenwerk		
Gelijke kansen in het onderwijs		
Tegengaan segregatie		
Werk en Inkomen	<hr/>	pagina 13
Een volwaardig inkomen		
Hulp bij schulden		
Participatiewet, een menselijke benadering nodig		
Gevolgen van de kostendelersnorm		
Kunst en Cultuur	<hr/>	pagina 17
Cultuur is van Leiden, niet van grote bedrijven		
Ruimte voor diversiteit en nieuwe talenten		
Ruimte voor openbare Kunst		
Compensatie voor hoge huren		
Cultureel erfgoed		
Culturele participatie		
Sport en Bewegen	<hr/>	pagina 19
Ondersteuning sportverenigingen, inzet breedtesport		
Bouwen en Wonen	<hr/>	pagina 20
Inwoners écht serieus nemen		
Investeren in de leefomgeving		
Volkshuisvesting, woonwagens- en boten		
Meer sociale huurwoningen		
Bouwen voor de toekomst		
Slopen of renoveren		
De omgevingswet		

Groen en Duurzaam	pagina 23
Klimaatadaptatie en een klimaatneutraal Leiden	
Monumentale status Leidse parken en volkstuinen	
Toegankelijk groen	
Behoud en versterking groen en volkstuinen	
Het belang van bomen	
Biodiversiteit en stadsnatuur	
Bodem en 'wijkvervanging'	
Luchtkwaliteit en gezondheid	
Afval	
Energietransitie en eerlijke verdeling	pagina 27
Warmte voor iedereen	
Warmte uit de stad	
Dure warmte uit Rotterdam	
Verduurzaming gemeentelijke panden	
De rol van woningcorporaties en bewonersinitiatieven	
Verkeer en mobiliteit	pagina 29
Duurzaam en schoon	
Veilig en fijnmazig	
Parkeren	
Effectief investeren	
Economie en Toerisme	pagina 31
Ondersteunen lokale ondernemers en behoud van winkels in de buurt	
Terug naar de Kern, de Leidse kracht	
Ruimte voor stageplekken	
Bedrijventerreinen en leegstand kantoren	
Minder citymarketing, meer leefbaarheid	
Afbouwen subsidies Leiden Bio Science Park	
Bestuur en Financiën	pagina 34
Open bestuursstijl	
Menselijke maat en financiën	
Lokale belastingen	
Veiligheid en Handhaving	
Samenwerken in de regio	

Inleiding

De SP heeft als kernwaarden solidariteit, gelijkwaardigheid en menselijke waardigheid. Waarden die in Nederland en in Leiden onder druk staan omdat de kloof tussen mensen waar het goed mee gaat en mensen die het moeilijk hebben steeds groter wordt. Dit verschil is nog eens verergerd door de coronapandemie. Niet alleen hebben veel mensen het economisch zwaar, maar ook eenzaamheid, psychische problemen en culturele tegenstellingen tekenen ons tijdsbeeld. Onze maatschappij is door de afgelopen jaren van toenemend individualisme en materialisme dringend toe aan een nieuwe impuls van solidariteit en naastenliefde.

Als de Covid-crisis één ding duidelijk heeft gemaakt is het wel dat we allemaal van elkaar afhankelijk zijn. We hebben een beroep gedaan

Sociaal

De SP wil als allereerste ervoor zorgen dat de mensen die afhankelijk zijn van de ondersteuning van de gemeente een volwaardig en gelijkwaardig bestaan hebben. De helft van het gemeentelijke budget is momenteel bestemd voor het sociaal domein, dat zijn alle inspanningen die de gemeente verricht rond werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd op basis van de WMO, de Participatiewet, Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. De SP ziet dit dan ook als belangrijkste taak van de gemeente en wil hierin investeren in plaats van erop te bezuinigen zoals dat gebeurd is door de regering in Den Haag maar ook door het afgelopen college van D66, GL en PvdA.

Ook in Leiden gaat het goed, zou je denken, maar de SP vindt het onverantwoord en asociaal om te investeren in de stad, in wegen en gebouwen terwijl er bezuinigd wordt op hen die de steun van de gemeente het hardste nodig hebben.

Voor de SP geldt: Eerst investeren in mensen, dan investeren in duurzaamheid en natuur en als er dan nog geld over is, investeren in stadsverfraaiing en prestigeprojecten.

Duurzaam

De tweede grote uitdaging die de SP ziet is klimaatverandering. We kunnen het ons niet permitteren om daar niets aan te doen als we ook onze kinderen een toekomst gunnen.

Vandaar dat er ingebonden moet worden op

investeringen in asfalt en beton en werk gemaakt moet worden van duurzaamheid en groen.

Ook hier heeft het huidige college verkeerde prioriteiten gehanteerd, want in plaats van de focus te leggen op het bouwen van 8000 woningen en het investeren van zo'n 300 miljoen in asfalt had de nadruk veel meer moeten liggen op natuur en milieu. Daarbij wordt er ook nog eens veel te weinig gebouwd voor de Leidse woningzoekenden en veel te veel voor de rijke investeerders en projectontwikkelaars.

Democratisch

Ten derde wil de SP de open bestuurscultuur herstellen, waarbij niet de politiek bepaalt wat goed is voor de stad maar waar de uitdagingen en problemen van Leiden in samenwerking met de bevolking van onze stad worden besproken en aangepakt. De bestuursstijl, het gesloten coalitieakkoord van D66, GL en PvdA en de "uitnodigingsplanologie" hebben de bevolking van de stad grotendeels buitenspel gezet de afgelopen collegeperiode. Besluiten en ambities die politiek werden doorgedrukt tegen de wil en zin van de stad in hebben de

kloof tussen deze vorm van politiek en de bevolking van Leiden vergroot. Wijkverenigingen en belangenorganisaties hebben vaak hun inspraak en kennis en ervaring verloren zien gaan in politieke arrogantie van de bestuurscultuur van deze partijen. De SP wil de stad oproepen om in de aanstaande gemeenteraadsverkiezingen op politieke partijen te stemmen die dienstbaar zijn aan de mensen van de stad en de balans tussen politiek en bevolking willen herstellen. De SP heeft als grondregel: "Zonder (praktijk)onderzoek geen recht van spreken". Waarmee we willen aangeven dat wij onszelf als volksvertegenwoordigers zien, hand in hand en schouder aan schouder samen met de bevolking. De oplossing voor het verlies van vertrouwen in de (lokale) overheid zit hem in meer democratie. De SP is daarbij van mening dat het niet aan de politiek is voorbehouden om problemen en uitdagingen op te pakken en op te lossen.

De SP zal samen met de mensen van de stad naar de problemen kijken, samen analyseren en samen oplossen. Niet alleen medezeggenschap maar ook meebeslissen zorgt voor draagvlak en de beste oplossingen.

De SP staat voor sociaal, groen en democratisch beleid en wil zich de komende vier jaar weer inzetten voor onze geliefde stad en haar inwoners. Wij hopen op uw stem.

Antoine Theeuwen
SP Leiden

Zorg en Welzijn

De kernwaarden van de SP – solidariteit, gelijkwaardigheid en menselijke waardigheid – zouden de basis moeten zijn voor onze samenleving, ook in Leiden. Het is ook de basis waarop zorg en welzijn voor iedereen bereikbaar zou moeten zijn.

Wanneer we spreken over zorg, gaat het in dit programma niet zozeer over medische zorg, daar is de gemeente slechts voor een deel verantwoordelijk voor. Het gaat om vormen van zorg zoals ondersteuning, begeleiding, dagbesteding of hulp in de huishouding: alle vereiste zorg voor een gezond, menswaardig en zelfstandig bestaan.

Wanneer we spreken over welzijn, gaat het in dit programma over alles wat mensen helpt zich goed te voelen, plezier in het leven te hebben, kortom een goede kwaliteit van leven geeft. Het gaat dan bijvoorbeeld om de gelegenheid om betekenisvolle relaties aan te gaan, ontmoeting, gewenste vrijetijdsbesteding.

Omdat zorg en welzijn heel dicht bij elkaar liggen, noemen we onze ambities op dit vlak in één hoofdstuk. Uiteraard zijn er nog vele andere verbindingen te noemen. Bijvoorbeeld de relatie met sport en recreatie, of met gezondheid. Ook het hebben van een goede woning en een goed inkomen is natuurlijk cruciaal. De SP gaat in de praktijk daarom altijd uit van deze samenhang.

Het aanbesteden van zorg en welzijn: een slecht idee

Er is de laatste vier jaar veel veranderd in Leiden op het gebied van zorg en welzijn, veelal in negatieve zin. De SP vindt al jaren dat de zorg (en welzijn!) geen markt is. Daarin krijgt de SP inmiddels van alle kanten gelijk: zowel uit wetenschappelijk onderzoek als de praktijk blijkt dat het averechts werkt. De kwaliteit verbetert níet, de kosten gaan níet omlaag, zeker niet op langere termijn. Werkomstandigheden van zorg- en welzijnswerkers worden vaak zwaarder terwijl ze vaak ook minder betaald krijgen. Het is ook niet voor niets dat er landelijk gekeken wordt om de huidige aanbestedingswet te versoepelen.

Helaas heeft het stadsbestuur van D66, GroenLinks en de Partij van de Arbeid desondanks de afgelopen 4 jaar de marktwerking wél bevorderd. Het hele welzijn en verschillende soorten zorg, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is, zijn aanbesteed. De marktwerking is hierdoor in Leiden nog verder doorgedrongen in deze sector.

De SP blijft fel tegenstander en zal al het mogelijke doen om niet meer te hoeven aan te besteden. Er zijn verschillende alternatieven die we in de praktijk ook zien, zoals bijvoorbeeld vormen van subsidiëring. Bij deze vormen houdt de gemeente ook haar directe verantwoordelijkheid op de uitvoering en kwaliteit. Zo wordt de opdracht gegeven aan goede, deskundige en betrouwbare organisaties en niet aan organisaties die vooral gericht zijn om grote winsten te maken, zoals helaas nu vaak in de praktijk het geval blijkt.

We doen het (echt) samen!

Voor de SP is het vanzelfsprekend dat bij alles wat geregeld moet worden, dit altijd gebeurt op een manier die aansluit op de wensen en behoeften van mensen zelf. In de praktijk blijkt dit het beste en meest efficiënte beleid te bieden: beter sturen op kwaliteit en ervaring, dan op financiën! Daarom is het cruciaal dat mensen zelf invloed hebben op de wijze waarop zorg en welzijn ingericht wordt. Dit kan op vele manieren, bijvoorbeeld door ervaringsdeskundigen in te zetten, inspraak te organiseren en de ervaringen en ideeën van mensen bij het maken van beleid centraal te stellen. Hierbij is het belangrijk dat de diversiteit van mensen ook voldoende terugkomt.

Wanneer de gemeente de kennis en ervaring van professionals en de betrokken mensen écht centraal stelt gaat de kwaliteit omhoog en kunnen keuzes waaraan we geld uitgeven en waaraan niet, beter onderbouwd worden. Het biedt daarnaast ook inzicht in de kwaliteit die organisaties leveren, zodat de opdracht die de gemeente geeft ook daadwerkelijk terecht komt bij deskundige en betrouwbare organisaties.

Wijkteams nabij

Het is belangrijk dat zorg en welzijn voor iedereen beschikbaar en bereikbaar is. Voor veel mensen is het ook belangrijk dat dit dichtbij georganiseerd is, in de buurt of wijk waar ze wonen. De Sociale Wijkteams en de Jeugdteams zijn bekend in de wijk en veel mensen gaan daar naartoe. Dat is een goede zaak. Een wijkteam ziet veel, kan preventief handelen zodat erger wordt voorkomen. Zij kunnen laagdrempelig begeleiding bieden die nodig is, bijvoorbeeld aan mensen die niet goed kunnen meekomen in onze moderne (digitale) samenleving.

Helaas zien we dat deze teams nu overbelast zijn. De SP wil deze situatie veranderen, door op een verantwoorde manier meer mensen in te zetten en vooral door de administratieve regeldruk omlaag te brengen (vaak veroorzaakt door regels van de gemeente zélf). Wij willen de wijkteams meer verantwoordelijkheid geven voor de uitvoering, de gemeente moet professionals het vertrouwen geven dat zij als deskundigen de juiste keuzes maken (samen met de cliënten/inwoners uiteraard). Zo kunnen medewerkers van de wijkteams weer hun tijd volledig inzetten voor de begeleiding en ondersteuning die nodig is.

Een inclusieve samenleving

In een samenleving die is gebaseerd op solidariteit, gelijkwaardigheid en menselijke waardigheid wordt niemand buitengesloten en krijgt iedereen dezelfde kansen. Daarbij maakt het niet uit wat je leeftijd is, welke culturele achtergrond je hebt, gender, inkomen of welke beperkingen je hebt. De SP is hier al sinds jaar en dag op gericht en werkt zo aan een inclusieve samenleving.

Dit gaat niet vanzelf, constant moet kritisch gekeken worden naar de dagelijkse praktijk en moet een veilige omgeving voor iedereen geboden worden. De gemeente moet hierin een voortrekkersrol nemen: of het nu gaat om een goede ondersteuning van mantelzorgers, fysieke toegankelijkheid van openbare ruimte en gebouwen of aandacht voor emancipatie van verschillende groepen. Wanneer zaken misgaan, er sprake is van intolerantie of zelfs geweld, moet iedereen zich uitspreken en staan naast de mensen die de dupe zijn. Ook daarin moet de gemeente het goede voorbeeld geven.

Er zijn 2,5 miljoen mensen in Nederland (16 jaar en ouder) die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen. Laaggeletterden moeten de gelegenheid krijgen deze achterstanden in te halen. De digitale samenleving maakt dit meer dan ooit en blijvend nodig. De bibliotheek speelt hierin een belangrijke rol en moet goed bereikbaar zijn, wijkbibliotheken moeten dus open blijven. Taalonderwijs voor laaggeletterden moet via overheidswegen worden georganiseerd, op zo'n wijze dat de negatieve effecten van marktwerking uitgesloten blijven.

Een sociale en tolerante stad

Leiden is van oudsher een sociale en tolerante stad. Toch komt ook in Leiden discriminatie en intolerantie ten opzichte van bepaalde (groepen) mensen helaas voor. Het is belangrijk dat hier consequent op gelet wordt en ingegrepen als dat nodig is. Ook moeten de mogelijkheden voor ondersteuning en rechtsbijstand voor mensen die hiermee te maken krijgen voldoende aanwezig zijn. Daarnaast is het belangrijk om de oorzaken aan te pakken. Wanneer iedereen het goed heeft, een dak boven zijn hoofd en voldoende inkomen, is de neiging om anderen te veroordelen minder groot. En mensen die het juist heel goed hebben, moeten zich realiseren dat het lang niet altijd te verwijten valt dat sommige mensen het minder goed hebben. Een tolerante samenleving waarin geen plaats is voor welke vorm van discriminatie dan ook, is voor iedereen het beste. De SP tegen iedere vorm van discriminatie, of het nu is op grond van sociale achtergrond, culturele verschillen, seksuele voorkeur etc. Iedere vorm van uitsluiting of achterstelling is onacceptabel en de SP zal die helpen bestrijden.

Iedereen heeft recht op bescherming, vooral de meest kwetsbare groepen. Een daarvan is de groep vluchtelingen: zowel met verblijfsvergunning (statushouders) als de mensen zonder verblijfspapieren. Statushouders en anderen met een migratieachtergrond moeten volop de gelegenheid krijgen de Nederlandse taal te leren zonder dat ze zelf dure contracten met commerciële taalaanbieders moeten afsluiten, zoals dat nu het geval is. Naast het leren van de taal is het belangrijk dat mensen direct na aankomst begeleid worden in het vinden van (vrijwilligers)werk en/of een passende opleiding. Ook het krijgen van goede contacten in de Leidse samenleving is daarbij belangrijk. Inburgering moet daarom vooral breed en kwalitatief goed ingevuld worden, met een directe betrokkenheid van de Leidenaars. Inburgering is zowel recht als plicht, waar van beide kanten op ingezet moet worden.

Mensen zonder verblijfsvergunning moeten ondersteund worden bij het organiseren van de terugkeer naar het land van herkomst wanneer dit mogelijk is. In de praktijk blijkt dit vaak niet mogelijk. Daarom moet voor deze groep ook goede ondersteuning worden geboden bij het aanvragen van een verblijfsvergunning. Hiervoor was de Bed, Bad en Broodvoorziening opgericht. Helaas is deze in de afgelopen collegeperiode gesloten. De SP blijft vinden dat ook deze groep recht heeft op humane opvang en begeleiding. Wegkijken en doen alsof deze mensen er niet zijn is in ieder geval geen oplossing.

Housing First

In Leiden hoeft niemand op straat te slapen. Dat is altijd het standpunt van de SP geweest. Veel problemen van mensen zijn ontstaan of verergerd door dak-of thuisloosheid. Bovendien is het andersom niet mogelijk mensen te begeleiden en hulp te bieden zolang ze zich zorgen moeten maken over het vinden van een plek om te slapen. Housing First betekent dat

wanneer er sprake is van dak- of thuisloosheid in de eerste plaats alles gericht moet zijn op het vinden van een (veilige) plek om te wonen. Pas daarna kan op een goede manier zorg en ondersteuning op andere gebieden plaatsvinden als dat nodig is, pas dan kan het echt effect hebben. Dit betekent met de huidige woningnood dat er soms overgegaan moet worden tot bijzondere, creatieve oplossingen met betrekking tot wonen, zeker wanneer het jongeren of gezinnen met kinderen betreft. We moeten in deze gevallen niet bang zijn om knellende regels te omzeilen.

SPeerpunten

- Verschuiving van probleembestrijding naar preventie op alle gebieden van zorg en welzijn;
- Marktwerking op het gebied van zorg en welzijn wordt afgeschaft;
- Ervaring/deskundigheid uit de praktijk staat centraal bij het maken/bijsturen van beleid;
- Werkdruk van professionals wordt verminderd door o.a. terugdringen administratieve lasten;
- Prioriteit voor het voorkómen en bestrijden van dak- en thuisloosheid;
- Inzet van verschillende woonvormen in het kader van Housing First;
- Zorgen voor voldoende stage- en werkplekken voor diverse groepen;
- De traditie van Leiden als stad van vluchtelingen voortzetten;
- Toegankelijkheid vergroten: volwasseneneducatie, leefomgeving, ondersteuning mantelzorgers.

Jeugd en onderwijs

De jeugd heeft de toekomst. Gelukkig gaat het met de meeste kinderen in Leiden vrij goed, maar er is nog steeds een groep kinderen/jongeren die een vorm van hulp of zorg hard nodig heeft. Soms zorgt een onveilige thuissituatie, of zelfs geweld thuis, ervoor dat ingrijpen nodig is. Daar hebben we deskundige mensen en organisaties nodig, die goed met elkaar samenwerken en zich gesteund en gewaardeerd voelen. De gemeente moet als eindverantwoordelijke zorgen voor een goede omgeving en voldoende middelen voor organisaties om deze hulp ook daadwerkelijk te kunnen bieden. Door Corona zijn problemen van sommige kinderen/jongeren verergerd of meer zichtbaar gemaakt. Een goede jeugdhulp is meer dan ooit noodzakelijk.

De jeugdhulp richt zich niet alleen op het bestrijden van problemen, maar juist ook op goede preventie. We moeten daarom inzetten op een gezond pedagogisch klimaat op alle leefgebieden van kinderen, jongeren en opvoeders. Er wordt volop ingezet op vroegtijdige signalering, hulp en ondersteuning.

De SP wil eerlijke en gelijke kansen op een goede toekomst voor elk kind en zet zich daarom in voor gelijke kansen in het onderwijs, een goede voorschoolse educatie.

Preventie als kan, hulp als nodig

De jeugdhulp valt sinds 2015 onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit is een zware verantwoordelijkheid, wat extra bemoeilijkt werd doordat de overheveling van taken naar de gemeente ook gepaard ging met een grote bezuiniging.

De afgelopen periode heeft het college van D66, GroenLinks en de PvdA gestuurd op financiën in plaats van op inhoud, kwaliteit en preventie. Door op korte termijn te bezuinigen worden problemen alleen maar groter en de oplossing alleen maar duurder. De SP vindt dat er juist ingezet moet worden op het voorkomen en vroegtijdig aanpakken van problemen, zodat zwaardere vormen van hulp minder nodig zullen zijn. Een kind moet zoveel mogelijk in de eigen omgeving geholpen worden. Dit zal op termijn ook zorgen voor lagere kosten van de jeugdhulp, maar daarvoor is eerst wel inzet van middelen nodig.

Er is ook nog sprake van problemen in de jeugdhulp, die er voor 2015 ook waren. Sommige instanties (en gemeenten!) werken nog te weinig samen, er is teveel bureaucratie (niet zelden veroorzaakt door de regels van de gemeente zelf), er is sprake van conflicterende regelgeving en mensen weten niet altijd waar ze terecht kunnen met een probleem. Daarom vindt de SP dat er de komende jaren voldoende geld beschikbaar gesteld moet worden voor preventie en goede jeugdhulp. Zorginstellingen moeten het kind en het gezin voorop zetten en niet in een onderlinge concurrentiepositie worden gedwongen, daarom blijft de SP ook hier tegenstander van marktwerking. Omdat niet altijd alles voorkomen kan worden, blijft specialistische jeugdhulp/jeugd-GGZ helaas soms nodig. Daarop moet je dus niet bezuinigen, maar moet het aan professionals worden overgelaten om te beoordelen of het nodig is of niet. Jeugdhulp blijft maatwerk.

Jongerenwerk

Het jongerenwerk vormt een cruciale schakel tussen welzijnsactiviteiten en preventie, gezondheid en veiligheid en hulpverlening. Door het jongerenwerk worden contacten opgebouwd in wijken, soms door een jarenlange investering. Hierdoor genieten jongerenwerkers vertrouwen bij jongeren en spelen ze een belangrijke rol bij de ondersteuning en begeleiding van jongeren die het moeilijk hebben, ongelijke kansen ervaren of in een onveilige situatie zitten.

Gelijke kansen in het onderwijs

De gemeente Leiden heeft een belangrijke taak in het voorkomen van schooluitval onder jonge kinderen. Hierbij is samenwerking tussen scholen, jeugdteams, jeugdzorginstellingen en het jongerenwerk en alle organisaties die iets met jeugd te maken hebben heel belangrijk. Ouders moeten meer betrokken worden bij de schoolprestaties van hun kinderen. De SP wil dat ieder kind gelijke kansen heeft. Dat betekent ook gratis huiswerkbegeleiding voor kinderen in armoedegezinnen die op een bepaald gebied niet goed kunnen meekomen. Er moet voldoende geld vrijgemaakt worden voor vroeg- en voorschoolse educatie, ondersteuning van kinderen die taalachterstanden hebben en (internationale) schakelklassen. Het is mensenwerk, een inspanning die zichzelf later terugverdient. Met goed onderwijs kunnen veel problemen voorkomen worden, en komen kinderen op de goede plek terecht. Dit komt ten goede van de maatschappij, dus van ons allemaal.

Tegengaan segregatie

De SP wil graag dat kinderen uit alle lagen van de bevolking samen naar school gaan. Integratie niet alleen op culturele basis, maar vooral op sociaaleconomische basis. De SP is voor scholen met kinderen vanuit zoveel mogelijk verschillende achtergronden en wil daarom meer aandacht en concrete maatregelen om dit te bewerkstelligen. Er is sprake van een toenemende kloof tussen mensen die alle kansen krijgen en mensen die niet of nauwelijks kansen krijgen zich optimaal te ontwikkelen. Dit begint al in de voor- en vroegschoolse periode, maar loopt door en verergert in het voortgezet onderwijs. De SP wil daarom extra inzetten om deze kloof te dichten. Dit moet op veel terreinen gebeuren, waarvan het onderwijs een belangrijk onderdeel is. Alle belemmeringen voor een goede schoolcarrière moeten worden weggenomen, zoals het te vroeg te veel testen van kinderen, te vroege schoolkeuze, voldoende informatie en ondersteuning voor ouders enz. De gemeente kan en moet daarin een rol spelen.

SPeerpunten

- Preventie als belangrijk onderdeel van de aanpak van jeugdproblematiek;
- Initiatieven van jongeren worden gestimuleerd en gewaardeerd;
- Meer investeren in de jeugdhulp. Sturen op kwaliteit en inhoud in plaats van financiën;
- Werkdruk wordt verminderd door o.a. het terugdringen van administratieve lasten;
- Soepele overgang van jeugdhulp naar WMO voor 18+, zonder financiële belemmeringen;
- Goede opvang en begeleiding van dak- en thuisloze jongeren;
- Goede samenwerking om huiselijk geweld te voorkomen of zo snel mogelijk aan te pakken;
- Gratis huiswerkbegeleiding;

- Ondersteuning van ouders ten bate van onderwijsondersteunend gedrag;
- Voldoende stage- en werkplekken (o.a. bij de gemeente) voor jongeren, vooral in het MBO;
- Activiteiten om schooluitval te voorkomen bevorderen, goede begeleiding schoolverlaters;
- Jeugdwerklozen moeten weer snel aan het werk worden geholpen;
- Inzet op projecten die voor de lange termijn voor oplossingen zorgen;
- Segregatie tegengaan, kinderen zoveel mogelijk in hun eigen wijk naar de basisschool;
- Wijkspieeltuinen met hun buurtfunctie blijvend ondersteunen en waarderen.

Werk en Inkomen

De afgelopen periode is voor veel mensen gedomineerd door de coronacrisis. Sommige Leidenaren verloren hun baan en raakten in de financiële problemen. Daarbij komt nog de verhoging van de huren, de energie- en de zorgkosten. Wonen en leven in Leiden wordt helaas steeds duurder. De SP zet zich al jaren in voor een eerlijk en leefbaar inkomen. Ongeacht of dit nu voor iemand in de bijstand is of voor iemand met een laag inkomen. Het hebben van een laag inkomen, het verliezen van een baan, het oplopen van schulden: niemand wenst in die situatie terecht te komen.

Er heerst veel schaamte rond dit onderwerp, maar het kan iedereen overkomen. Een volwaardig inkomen is wat de SP betreft een recht. Daarom wil de SP dat de gemeente de komende tijd alle zeilen bijzet tegen de bestrijding van armoede en schulden en de begeleiding naar passend werk. Daarnaast neemt de gemeente Leiden wat ons betreft het goede voorbeeld door zelf een minimumloon van 14 euro uit te betalen aan iedereen die voor de gemeente werkt. Bovenal moet het allemaal gebeuren op een menswaardige manier. Alleen zo kunnen we de taboes over armoede en de bijstand doorbreken.

De afgelopen jaren hebben we op dit thema veel onbegrijpelijke keuzes gezien van de coalitiepartijen D66, GroenLinks en PvdA. Zo werd de declaratieregeling, waarbij iedereen recht had op 210 euro per jaar als zij een inkomen tot aan 120 procent van het sociaal minimum hadden, wegbezuinigd. Ook werd de Collectieve Zorgverzekering Minima, waarin dezelfde groep minima korting kreeg op de zorgkosten, juist duurder. Het gevolg is dat veel mensen met een laag inkomen juist honderden euro's duurder af waren de afgelopen jaren. Ongelofelijk en onbegrijpelijk. Ten slotte is er ook nog voor gekozen om op termijn te bezuinigen op het Leidse re-integratiebedrijf DZB. Hierdoor is er op termijn ook minder plek voor mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. De coalitiepartijen hebben de gemeente Leiden tot groot ongenoegen van de SP juist minder sociaal gemaakt. De komende jaren willen wij precies de andere kant op. Ondanks ons verzet in de afgelopen jaren zijn de bezuinigingen toch doorgevoerd. Daarom is het tijd om groter te worden. Het wordt tijd om de gemeente Leiden weer socialer te maken en de bezuinigingen terug te draaien. Wij willen investeren in mensen en willen een gemeente waar menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid en solidariteit weer bovenaan staan.

Een volwaardig inkomen

Het armoedebeleid van de gemeente Leiden moet veel ruimhartiger worden. De vergoedingen moeten worden verhoogd de komende jaren. De afgelopen jaren is er juist asociaal op bezuinigd. Leiden is een stad waarin iedereen een plek en ondersteuning dient te hebben. Een volwaardig inkomen is wat ons betreft een recht. Daarom willen wij ook de declaratieregeling weer terug in het armoedebeleid. De declaratieregeling was een groot succes en veel mensen maakten er gebruik van. Het maatwerkbudget dat hiervoor in de plaats is gekomen loopt totaal niet en zou wat ons betreft hoogstens ter aanvulling op een declaratiebudget moeten gelden.

Ook de Collectieve Zorgverzekering Minima moet ruimhartiger worden toegepast. Door bezuinigingen van de coalitiepartijen moeten mensen met een laag inkomen nu alsnog veel zelf bijdragen. Dit terwijl zorgkosten al hoog zijn en heel moeilijk te betalen zijn als je een

laag inkomen hebt. Dit leidt tot zorgmijding en meer kosten op de lange termijn. Armoedebeleid is een investering in mensen, het betaalt zichzelf op termijn ruimschoots terug. Vanuit deze overtuiging wil de SP ook dat de individuele inkomenstoelag en de bijzondere bijstand op een zo ruim mogelijke wijze wordt ingezet door de gemeente.

Hulp bij schulden

Schulden zijn een steeds groter maatschappelijk probleem. Schulden betekent stress en paniek en zonder goede begeleiding betekent het vaak dat je alleen nog maar dieper het dal van schulden in wordt geholpen door bedrijven die enkel aan winst denken. De SP ziet helaas dat het de afgelopen jaren niet alleen bedrijven zijn geweest die mensen tegenwerkten maar ook de overheid zelf. Hiervoor hoeft enkel te worden gekeken naar het drama omtrent de toeslagenaffaire. De SP pleit voor het voorkomen van schulden. Schulden zijn als een brand; hoe eerder je erbij bent hoe beter het probleem te beheersen is. Incassobureaus vergroten schulden vaak alleen maar door allerlei extra boetes (in de vorm van 'administratiekosten') te innen. De belangrijkste stap in schuldhulpverlening is dan ook zorgen dat problemen zo vroeg mogelijk gesignaleerd worden. De schuldhulpverlening moet toegerust worden om samen met woningbouwcorporaties, telefoonproviders, energiebedrijven en zorgverzekeraars problemen tijdig te signaleren. De gemeente moet deze samenwerking tussen verschillende partijen coördineren.

De schuldhulpverlening in Leiden moet helemaal op orde zijn en er moet meer werk worden gemaakt van de projecten die de gemeente Leiden momenteel heeft lopen. Zo loopt er een project om jongeren met schulden te begeleiden en als gemeente deze schulden over te nemen van bedrijven, zodat de jongeren niet meer bij bedrijven en verschillende deurwaarders hoeven af te betalen, maar alleen de gemeente als schuldeiser hebben. De jongeren kunnen vervolgens in een lager tempo en met minder stress hun schulden aflossen bij een instelling die wel om mensen geeft. De eerste conclusies zijn positief en het wordt hoog tijd dat wij als gemeente hierop in gaan zetten door er meer budget beschikbaar voor te stellen en de bekendheid te vergroten. Daarnaast moet deze methode ook worden uitgebreid, zodat het niet meer alleen voor jongeren geldt.

Participatiewet, een menselijke benadering nodig

De participatiewet is een gedrocht. De Participatiewet is in 2015 ingegaan en heeft het recht op de bijstand onder de voeten van mensen weggehaald. Mensen in de bijstand dienen nu een tegenprestatie te leveren voor dit sociale vangnet. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om mensen te korten op hun uitkering wanneer zij zogenaamd niet op afdoende wijze een tegenprestatie leveren. Er zijn ondertussen talloze verhalen bekend over willekeur en mensen die in de problemen raken door toedoen van de gemeente. Het is goed om te zien dat steeds meer wetenschappelijke bureaus en organisaties aantonen dat de participatiewet heeft gefaald. De SP is sinds het begin af aan tegen deze wet geweest en zal dat ook altijd blijven. Onder andere het Sociaal Cultureel Planbureau gaf in de eindevaluatie aan dat er door de participatiewet helemaal niet meer mensen richting werk werden geholpen. Dat had de SP al voorspeld. Door enkel een focus op werk en negatieve prikkels middels geldstraffen is alles ten koste gegaan van de werkzoekende, met alle negatieve gevolgen van dien. Mensen vinden geen duurzame banen, voelen zich minderwaardig, raken in de stress en voelen zich zelfs misbruikt door de participatiewet.

De analyse van de SP is simpel: zodra mensen in het beleid worden gezien als een nummer of als een last dan werkt dit niet. Hoe kleiner de menselijke maat, hoe slechter het werkt. Niet alleen het toeslagenschandaal is hier een treffend voorbeeld van, ook de participatiewet is dat.

De oplossingen zijn al net zo makkelijk als de analyse van het probleem. Mensen moeten worden behandeld als mensen. De bijstand is een recht. Mensen vinden het leuk om te werken dus geef ze de tijd om passend werk te vinden. Maatwerk moet leidend zijn. Wij vinden dat voor iedereen een plek en een volwaardig inkomen is weggelegd. In Leiden is dat ook ons devies. Helaas hebben gemeenten slechts beperkt de ruimte om af te wijken van de giftige participatiewet. Waar dat kan, zal de SP Leiden er alles aan doen om dit te bewerkstelligen. De SP is tegen onaangekondigde huisbezoeken in het kader van de participatiewet. Mensen met een bijstandsuitkering mogen volgens ons niet worden gedwongen onbetaald werk te doen. De tegenprestatie moet van tafel en er moet meer persoonlijke aandacht naar mensen met een bijstandsuitkering.

Wij willen een stevige lobby richting de nationale overheid tegen de participatiewet. Ook willen wij niet dat er op termijn wordt bezuinigd op de DZB. Re-integratiebedrijven zijn ontzettend belangrijk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dat erkent ook de landelijke overheid die middels initiatieven bezig is de re-integratiebedrijven juist nieuw leven in te blazen. Er zou daarom meer geld beschikbaar moeten komen voor de DZB. De werknemers die hier werken hebben zekerheid nodig en een volwaardig inkomen, daar horen bezuinigingen niet bij.

Gevolgen van de kostendelersnorm

Er is momenteel veel discussie omtrent de Kostendelersnorm. De Kostendelersnorm houdt in dat als je met meerdere volwassenen samenwoont en een bijstandsuitkering krijgt, je hierop wordt gekort. De bijstandsuitkering die al veel te laag is wordt daardoor nog lager. Dit zorgt voor onleefbare situaties. In de praktijk betekent dit dat kinderen op hun 21^e het huis uit moeten omdat anders een ouder minder inkomen zal krijgen en niet meer kan rondkomen. Een bizarre eis gezien het grote tekort aan woningen momenteel, juist ook voor jongvolwassenen. In Leiden verdient dat dan ook extra aandacht met een groot percentage jongeren en jongvolwassenen.

Een ander voorbeeld is dat mensen in de bijstand liever niet willen samenwonen als zij bijvoorbeeld een relatie hebben, omdat ze dan ook worden gekort. Dit kan een enorme barrière zijn voor het aangaan van relaties. Dit zijn voorbeelden van verregaande bemoeienis in iemands persoonlijke leefsfeer, enkel omdat deze persoon geen baan heeft. Het is denigrerend en onrechtvaardig. De SP verzet zich al jaren tegen deze tweedeling tussen de mensen die wél en de mensen die geen baan hebben. Ook de kostendelersnorm is helaas landelijke wetgeving, maar er zijn de laatste tijd gemeentes die hieronder uitkomen door pilots voor een beperkte periode starten. Hierbij wordt de kostendelersnorm voor een bepaalde periode niet toegepast. De SP Leiden wil hier maximaal gebruik van maken en zoekt de komende periode graag de randen van de wet op.

SPeerpunten

- De declaratieregeling komt weer terug in Leiden;
- Een ruimhartiger armoedebeleid en betere bekendheid;
- Ruimhartige kwijtscheldingen van gemeentelijke belastingen voor mensen tot aan 120 procent van het sociaal minimum;
- Meer pilots op het gebied van schuldovername specifiek voor jongeren;
- Investeren in DZB Leiden, niet bezuinigen;
- Actief verzet tegen de participatiewet, menselijke waardigheid staat voorop;
- Stoppen met onaangekondigde huisbezoeken in het kader van de participatiewet;
- Actief verzet tegen de kostendelersnorm vanuit Leiden;
- De gemeente Leiden geeft het goede voorbeeld: iedereen in dienst van de gemeente Leiden verdient minimaal 14 euro per uur. Dat geldt ook voor organisaties die via de gemeente onder contract staan, zoals via een aanbesteding. Een actieve lobby naar het Rijk blijft gehandhaafd.

Kunst en Cultuur

Kunst en cultuur zijn geen luxe, maar van wezenlijk belang voor de mens. Helaas is ook de Leidse cultuursector hard geraakt door de coronacrisis. Evenementen die niet meer doorgingen, geen bezoekers en dus geen inkomsten meer. Wel nog vaste lasten. Het is nog steeds niet goed gesteld met de inkomsten in de Leidse cultuursector. Hier moet speciale aandacht naar uit de komende jaren zodat de coronacrisis niet ten koste gaat van banen en het aanbod van cultuur in Leiden.

Leiden is een cultuurrijke stad. De Leidse geschiedenis zie je terug als je rondloopt in de historische binnenstad met zijn hofjes, kerken en de Burcht, maar ook in de arbeiderswijken. Wij hebben als stad een prachtig aanbod van musea waar wij trots op mogen zijn. Ook hebben wij veel (amateur)kunstenaars in Leiden die ontzettend graag hun werk willen delen met de stad, en vele culturele initiatieven en evenementen vanuit de inwoners van de stad.

Cultuur moet voor iedereen toegankelijk zijn. Wij proberen als SP Leiden ons eigen steentje bij te dragen aan het faciliteren van kunstplekken in de stad. Wij hebben daarom al lange tijd SPeerpunt de Kunst waarin kunst tentoongesteld wordt in ons partijpand op de Marnixstraat 18, voor iedereen te zien.

Cultuur is van Leiden, niet van grote bedrijven

De afgelopen periode waren er plannen van het College om een deel van het culturaanbod in Leiden aan te besteden. Daarmee zouden verschillende vormen van culturele educatie op de markt worden aangeboden in Leiden, wat ten koste zou kunnen gaan van de huidige aanbieders en organisatoren. Wij zijn blij dat het College deze plannen heeft ingetrokken, maar dat betekent niet dat ze voor altijd van tafel zijn. Als SP zullen wij ons blijven inzetten dat er niets van het cultureel aanbod in Leiden zou moeten worden aanbesteed. Net als bij Zorg en Welzijn is Cultuur geen markt.

Ruimte voor diversiteit en nieuwe talenten

De SP heeft zich de afgelopen jaren ingezet voor diversiteit in het muziekaanbod en voor voldoende ruimte voor optredens. Toch zijn de faciliteiten voor met name bandjes en nieuw talent verschaald. Bands uit het niet-commerciële circuit hebben te weinig plek om op te treden. De Vrijplaats Leiden moet momenteel bijvoorbeeld twee derde van de verzoeken voor optredens afwijzen. De SP wil meer ruimte geven aan nieuw talent. Het is belangrijk dat er voldoende podia in de stad zijn, zodat bands ervaring op kunnen doen met optreden en zich zo verder kunnen ontwikkelen. Ook wil de SP blijvende steun voor het Jeugdtheaterhuis.

Ruimte voor openbare Kunst

De SP wil leegstand tegengaan en ziet graag dat een percentage van de lege bedrijfspanden wordt gebruikt als tijdelijke expositieruimtes. Ook willen wij meer creatieve pop-ups in de stad. De uitruil van ideeën en inspiratie is heel erg belangrijk in de stad, denk hierbij aan de jaarlijkse kunstroute. De gemeente moet dit soort initiatieven blijven faciliteren en ook uitbreiden.

Compensatie voor hoge huren

Leiden heeft veel goede en mooie cultuurorganisaties en ook veel mooie panden, vaak gehuurd van de gemeente. Dit is winst voor de stad en bevorderlijk voor de cultuur in Leiden. De SP ziet echter dat de gemeente haar rol als vastgoedeigenaar ten opzichte van de (cultuur)instellingen strikt handhaaft. De prijzen zijn hoog. Organisaties krijgen hier wel subsidie voor maar dit is vaak minder dan de huurstijgingen en bovendien onzeker. Te hoge huren gaan daarmee ten koste van het cultuuraanbod. De gemeente moet rekening houden met de kosten en de subsidies hierop aanpassen.

Cultureel erfgoed

De SP wil dat de gemeente ervoor zorgt dat monumenten zoveel mogelijk toegankelijk zijn voor het publiek. Cultureel erfgoed kan heel concreet worden gemaakt, denk aan Park Matilo en de locatie van Schans Lammen. De rol van erfgoed moet ook worden gezien op andere terreinen in de stad. Daarbij zijn de uitgangspunten van collectie naar connectie, van gebouw naar gebruik en van objectgericht naar omgevingsgericht. Cultureel erfgoed speelt een sleutelrol in het verbinden van mensen met cultuur.

De betrokkenheid van vrijwilligers bij ons erfgoed is groot. Veel vrijwilligers beschikken over een enorme kennis van de rijke historie van de stad en kunnen deze kennis heel goed op het publiek overdragen. De vrijwilligers zijn daarom van onschatbare waarde voor de gemeente. Het is belangrijk dat nog meer vrijwilligers betrokken worden bij erfgoededucatie in de stad en dat ze daar een gepaste waardering voor krijgen. Daarnaast moet de gemeente zorgen voor ondersteuning van vrijwilligers, voldoende werkruimte en subsidies.

Culturele participatie

Belangrijk voor een brede cultuurparticipatie is het aanbod van BplusC.. Zij bieden ruimte voor lezingen, concerten, activiteiten voor jong en oud. Bibliotheken zijn ontmoetingsplekken voor de diverse inwoners van Leiden. De SP heeft zich daarom altijd sterk gemaakt voor het behoud van de bibliotheken in de wijken en voor ruime openingstijden. Dit heeft ertoe geleid dat de bibliotheek in de Merenwijk niet de deuren heeft hoeven sluiten.

Ook staat de SP achter de vele amateurkunstverenigingen die Leiden kent, zoals koren, orkesten, theatergezelschappen of kunstenaarsverenigingen. De SP wil dat de gemeente geld beschikbaar stelt zodat deze verenigingen kunnen groeien en bloeien.

SPeerpunten

- Het cultuuraanbod zal niet worden aanbesteed;
- Meer transparantie richting de cultuurorganisaties en betaalbare huren;
- Voldoende financiële ondersteuning voor (amateur)kunst, culturele organisaties en bibliotheken;
- Op alle niveaus moeten kunst en cultuur worden aangeboden overal in de stad;
- Betaalbare musea en culturele evenementen in Leiden;
- Meer ondersteuning van de Leidse muziekpodia en de Leidse hofjesconcerten;
- Het faciliteren van voldoende en betaalbare ateliers en meer plaats voor expositieruimtes.

Sport en Bewegen

Sport is belangrijk voor jong en oud. Het bevordert de gezondheid, een gezonde leefstijl en heeft ook sociale functies. De SP geeft de eerste prioriteit aan breedtesport. Kinderen die lid zijn van een sportvereniging leren van alles, bijvoorbeeld hoe ze goed kunnen samenwerken. Sport kan daarnaast eenzaamheid onder ouderen bestrijden. Daarom is het belangrijk om voldoende sportaccommodaties in Leiden te hebben. Er is een groeiende behoefte aan ongeorganiseerd sporten, maar ook de sportverenigingen hebben steun van de gemeente nodig.

Vrijwilligers doen goed werk voor het welzijn van Leidenaren en dat verdient steun. Helaas heeft Leiden weinig ruimte en is het moeilijk om alle wensen van iedereen te vervullen. Bovendien kunnen wensen van sportverenigingen en andere groepen in strijd komen met belangen als groenbehoud en natuurbescherming. Er zal vaak een compromis gezocht moeten worden. De SP vindt het belangrijk dat alle kinderen in aanraking met zoveel mogelijk sporten kunnen komen. Geld mag daarbij geen belemmering zijn. Dit geldt uiteraard ook voor volwassenen.

Ondersteuning sportverenigingen, inzet breedtesport

Sportverenigingen vervullen een dubbelfunctie. Ze bieden faciliteiten om mensen op een prettige manier te laten bewegen, maar ze hebben ook een belangrijke maatschappelijke functie. Sport moet gezien worden in samenhang met gezondheid en welzijn.

De SP vindt het goed dat verenigingen hun faciliteiten beschikbaar stellen voor medegebruik. Het is de afgelopen jaren voorgekomen dat medegebruikers van de faciliteiten vernielingen hebben aangericht. Hier moet streng tegen opgetreden worden en verenigingen moeten worden gecompenseerd tegen de schade. Beschikbaarheid voor medegebruik moet worden beloond, niet bestraft.

SPeerpunten

- Gezondheid en bewegen zoveel mogelijk stimuleren, o.a. door uitdagende en groene omgeving;
- Financiële hulp aan mensen die geen geld hebben voor sporten;
- Goede ondersteuning van verenigingen en vrijwilligers;
- Een breed aanbod van sporten;
- Kennismakingscursussen voor zoveel mogelijk sporten;
- Voldoende ruimte voor georganiseerde en ongeorganiseerde sport;
- Gelegenheid voor ouderen om te wandelen in het groen;
- Goede, toegankelijke sportaccommodaties die niet ten koste gaan van natuur en groen;
- Geen nieuwe kunstgrasvelden.

Bouwen en Wonen

Jij slaapt in je huis, maar iemand anders wordt er slapend rijk van. Een huis om in te wonen moet betaalbaar blijven. Nu worden te veel woningen gekocht door investeerders die de woning voor veel geld verhuren, vaak nadat het huis is opgedeeld in kleinere eenheden (zgn verkamering). We moeten voorkomen dat investeerders met winstbejag en geen gevoel voor de wijk woningen opkopen, een woning is immers iemands thuis en geen beleggingsobject. Door kopers van huizen te verplichten daar ook zelf in te wonen, wordt dit tegengegaan: de SP wil een opkoopbescherming invoeren.

In Leiden wonen veel mensen, en er willen nog meer mensen wonen. Er is veel vraag naar bouwprojecten, maar Leiden heeft niet veel ruimte meer. Dat betekent dat we zorgvuldig moeten omgaan met de ruimte die er is. Er zijn de afgelopen jaren veel bouwprojecten geweest. Het huidige college geeft de indruk dat we alles moeten doen om investeerders binnen te halen. Er worden te weinig eisen gesteld aan bouwprojecten, waardoor te dure woningen gebouwd worden op plaatsen waar ook betaalbare woningen gebouwd hadden kunnen worden. De SP vindt dat de inwoners en hun vertegenwoordigers in de gemeenteraad moeten bepalen wat er gebouwd moet worden in plaats van projectontwikkelaars. Jaren geleden is afgesproken in de regio om kantoorpanden bij te bouwen, terwijl wij die niet (meer) nodig hebben. Dat biedt kansen om bestaande kantoorruimte om te bouwen tot woningen en nieuwe woningen te bouwen op de plaats van huidige bedrijven en kantoren. De SP vindt de huidige bouwhoogte van 70 meter hoog genoeg en vindt niet dat er nog hoger gebouwd zou moeten worden.

Inwoners écht serieus nemen

Veel inwoners worden geconfronteerd met werkzaamheden, bouwplannen en bijbehorende overlast, soms zonder dat ze hiervan goed op de hoogte waren gesteld. De SP wil daarom meer hulp en ondersteuning voor bewoners (b.v. door het oprichten van klankbordgroepen of bewonerscommissies), zodat zij krachtiger staan tegenover hun verhuurder en sterker staan in overleg met gemeente en andere instanties.

In plaats van het voor veel geld inhuren van 'experts' van buiten, moet de gemeente en de verhuurders de kennis juist ophalen bij de bewoners. Zij wonen immers zelf in de wijk en zien dagelijks wat er gebeurt en wat er speelt. De gemeente moet een actieve houding aannemen zodat bewoners nog op tijd ideeën kunnen inbrengen, zodat plannen verbeterd kunnen worden. Dat scheelt uiteindelijk veel tijd én geld.

De SP vindt het belangrijk dat mensen wat te zeggen hebben, een vuist kunnen maken tegen plannen van verhuurders, die nu met te veel dingen weggomen. Bijvoorbeeld bij achterstallig onderhoud, lekkages of andere problemen. De SP is blij met het huurteam dat nu als pilot in Leiden wordt ingezet, en wil deze inzet blijvend maken. De capaciteit van dit team moet uitgebreid worden.

Investeren in de leefomgeving

Grote bouwprojecten zetten druk op de leefbaarheid in de wijk. Nu betaalt de gemeente vaak om de leefbaarheid in een wijk te herstellen na een groot bouwproject. De SP stelt voor om projectontwikkelaars mee te laten betalen aan de noodzakelijke investeringen in de wijk, zowel in de infrastructuur, als in de leefbaarheid.

Volkshuisvesting, woonwagens- en boten

De SP is voor een volkshuisvestingsbeleid. Het is absoluut noodzakelijk dat iedereen een geschikte plek heeft om te wonen, en dit vergt samenwerking op regionaal, provinciaal maar vooral ook landelijk niveau. Natuurlijk moet een gemeente kijken welke locaties in een stad geschikt zijn om te bouwen, maar ook de omliggende gemeenten moeten letterlijk hun steentje bijdragen om de wooncrisis op te lossen.

Voor bouwprojecten in Leiden die echt bedoeld zijn om betaalbare woningen te bouwen, moeten we ons best doen om geld van de landelijke overheid in te zetten.

In Leiden zijn veel verschillende woonvormen, waaronder woonwagens en woonboten. De SP wil de rechten van woonwagen- en woonbootbewoners erkennen en verstevigen. Woonwagenbewoners hebben het recht om in familieverband bij elkaar te wonen. De gemeente Leiden moet dit middels toebedelingsbeleid en het creëren van nieuwe woonwagenstandplaatsen mogelijk maken. Woonbootbewoners moeten meer rechtszekerheid krijgen door de overdracht van het water onder de woonboot aan de woonbootbewoner. Zowel woonwagens als woonboten horen bij de cultuur van de stad Leiden en dienen mee te groeien met de stad. Deze woonvormen zijn vaak een goedkoper alternatief voor een huis en een manier om iedereen in onze stad een plek te geven.

Meer sociale huurwoningen

Iedereen heeft recht op een huis, ongeacht het inkomen. Toch moet je gemiddeld 7 jaar wachten op een sociale huurwoning. Dat is schandalig. Er moet meer sociale huur bijgebouwd worden, private investeerders moeten worden verplicht om hun sociale woningen te verdelen via het regionale woonruimteverdeelsysteem.

De SP wil sterke afspraken maken met de woningcorporaties, waarbij ingezet wordt op betaalbare woningen en een goed sociaal beleid voor de huurders. Daar waar problemen zijn en/of huurachterstanden moeten de corporaties goed samenwerken met de hulpverlenende instanties.

Bouwen voor de toekomst

Wanneer we bouwen moeten we creatief omgaan met vraagstukken als duurzaamheid, gebouwen blijven nu eenmaal lang staan. Allereerst moet energieneutraal gebouwd worden, of beter nog, moet de bouw energie opwekken. We moeten het makkelijker maken om te isoleren en zo het energieverbruik te verminderen. Om goed op de toekomst voorbereid te zijn moet het eenvoudiger worden om de functie van een gebouw te veranderen. Naast betaalbaar bouwen, moeten we ook bouwen voor bijzondere doelgroepen, bijvoorbeeld voor zorgbehoevenden, jongeren en ouderen.

De SP wil bij de huisvesting van studenten, een groter beroep doen op de verantwoordelijkheid van de universiteit zelf, zeker gezien de toename van internationale studenten.

Slopen of renoveren

In Leiden zijn de afgelopen jaren een aantal grote onderhouds- en renovatieprojecten geweest, en soms is er sprake geweest van sloop. Het is belangrijk om te investeren in de kwaliteit van bestaande bouw, en die vervolgens ook goed te onderhouden. Het is niet de bedoeling dat woningen gebrekkig worden onderhouden, waardoor een excuus wordt gecreëerd voor sloop. Mocht sloop écht nodig zijn, dan moet dit met goedkeuring van, en met een goed (betaalbaar) alternatief voor de bewoners gebeuren.

De omgevingswet

De landelijke politiek is bezig met nieuwe wetgeving die van groot belang is voor de lokale ontwikkelingen. Leiden moet de komende jaren gaan werken aan een geheel nieuw beleidsproces voor ruimtelijke ordening. De voorstellen die er in dit college zijn geweest vinden wij beangstigend, zij streven ernaar om investeerders nog meer zeggenschap te geven. De praktijk leert dat er dan helemaal niet meer betaalbaar gebouwd gaat worden, maar juist alleen dure panden of dure appartementen. Het is aan de politiek om samen met de inwoners te bepalen hoe de stad eruit komt te zien, niet aan investeerders die alleen gericht zijn op het behalen van megawinsten.

SPeerpunten

- Een betaalbaar huis voor iedereen;
- Investeerders betalen mee aan de infrastructuur en leefbaarheid in de wijk;
- Bewoners moeten als partner beter en eerder betrokken worden bij bouwprojecten;
- De gemeenteraad moet de regie nemen i.p.v. projectontwikkelaars alle ruimte te geven;
- Er wordt rekening gehouden met de verschillende doelgroepen, er wordt flexibel gebouwd;
- Het huurteam wordt structureel ingezet, de capaciteit wordt uitgebreid;
- Er wordt ruimte geboden aan woonwagens en -boten, zij groeien mee met de stad.

Groen en Duurzaam

Leiden is een van de meest versteende steden van Nederland, met weinig open ruimte. Voor de resterende ruimte moeten keuzes worden gemaakt tussen wonen, wegen en andere omgevingselementen. Het is daarom des te belangrijker dat er voldoende ruimte is voor groen in onze stad. Onze prioriteit als gemeente zou daarom, naast het sociaal domein, moeten liggen in de verbetering van het groen en het betaalbaar houden van de overgang naar nieuwe vormen van energie. We moeten als gemeente helemaal niet willen investeren in meer asfalt, maar juist in meer groen. Natuurlijk kent het groen ook een zekere samenhang. Als je een bepaalde boom plant, komen daar weer bepaalde andere planten op af. Die weer hun aantrekkingskracht hebben op bepaalde dieren. Als je groen toevoegt, moet je dus altijd goed kijken naar de biodiversiteit die dat toevoegt.

Dierenwelzijn moet een speerpunt zijn binnen het Leidse beleid. Dat betekent onder meer dat we in ons beleid zoveel mogelijk rekening houden met de leefomgeving van dieren, en dat we dierenleed zoveel mogelijk beperken.

Klimaatadaptatie en een klimaatneutraal Leiden

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor onze stad. Extreme weersomstandigheden komen vaker voor en we moeten ons daartegen beschermen. Ook moet Leiden eraan werken om uiterlijk in 2050 een klimaatneutrale stad te zijn – en zoveel eerder als mogelijk is. Dat betekent dat we dan niet meer netto bijdragen aan CO₂-uitstoot. De komende periode werken we verder aan klimaatadaptatieve en klimaatneutrale maatregelen. We willen daarbij extra aandacht voor de wijken waar de bewoners geen middelen hebben om hun omgeving zelf te vergroenen.

Monumentale status Leidse parken en volkstuinen

De afgelopen raadsperiode heeft twee zaken aan het licht gebracht. Terwijl allerlei locaties en evenementen in de coronatijd niet of nauwelijks nog toegankelijk waren, bleven de parken open en waren ze een goede plek om te ontspannen, sporten en elkaar te ontmoeten. Tegelijkertijd werden de parken bedreigd. Zo dreigde in het Roomburgerpark het groen te verdwijnen voor een veld van plastic kunstgras.

De SP wil deze risico's inperken door de Leidse parken de volkstuinen een monumentale status te geven. Dat is al in het verleden gebeurd voor sommige parken, zoals het Kooipark en de Leidse Hout. We willen dit voor zoveel mogelijk parken. Het geldt voor het Singelpark als geheel wanneer dit af is, maar ook voor parken als Cronesteyn, waar historie van het Leids Ontzet bewaard is gebleven. Met een monumentale status op gemeentelijk niveau geven we voldoende bescherming aan deze groene plekken waar we als Leidenaren terecht trots op mogen zijn. Ook voor de status van Rijksmonument willen wij ons hard maken.

Toegankelijk groen

De SP is trots op en blij met de diverse groene projecten in onze stad, zoals onder andere het Singelpark. De Leidse parken en groene gebieden hebben een functie voor alle Leidenaren. Maar is dat werkelijk het geval? In de praktijk blijkt er vaak te weinig te worden nagedacht over de toegankelijkheid van het groen voor Leidenaren met een beperking. Soms wordt hier wel over nagedacht als de raad er expliciet aandacht voor vraagt, zoals bij

het Bos van Bosman is gebeurd. We vinden dat al in de ontwerpfase rekening moet worden gehouden met mensen met een beperking. Als een park of een groen onderdeel niet toegankelijk is voor iemand met een beperking, dan moeten we terug naar de tekentafel. Pas dan kunnen we zeggen dat het Leids groen écht voor iedereen is.

Behoud en versterking groen en volkstuinen

In de afgelopen jaren hebben we gezien dat groen soms heeft moeten wijken voor grote bouwprojecten of voor extra ruimte voor de auto. Wij willen groen juist versterken en meer groen in de stad. Als ergens groen moet wijken, dan willen we tenminste compensatie op een andere plek in de stad. We vinden ook dat de Oostvlietpolder groen moet blijven. Plannen om hierin te gaan bouwen, steunen we daarom niet.

Wat voor het groen in het algemeen geldt, geldt ook voor de volkstuinen. Zo ook voor de volkstuinen die voor zoveel Leidenaren ontspanning en natuurgenoegen bieden. We zijn er dan ook niet voor om een extra fietspad of brug aan te leggen bij Ons Buiten: dit verstoort de rust en er zijn voldoende alternatieve routes voor fiets en voetganger rondom Ons Buiten. Daarnaast moet de beloofde compensatie voor de volkstuinen zo snel mogelijk gerealiseerd worden, zodat het aantal volkstuinen weer toeneemt. Juist in coronatijd wint de volkstuin aan populariteit. Het is daarom slecht dat de wachtlijst in de afgelopen jaren is verdubbeld. Dit moeten we zo snel mogelijk oplossen samen met de volkstuincomplexen.

Het belang van bomen

Bomen zijn erg belangrijk. Ze spelen een grote rol in het tegengaan van de effecten van klimaatverandering. Daarnaast hebben ze een centrale rol in de biodiversiteit in de stad. Met onze beperkte ruimte moeten we het aantal bomen daarom zoveel mogelijk laten toenemen en in elk geval niet minder laten worden. In 2021 hebben we nieuwe afspraken gemaakt hoe we met bomen omgaan: de nieuwe bomenverordening. Dankzij de SP wordt geld bestemd voor bomen niet heel breed aan allerlei andere groene zaken uitgegeven, maar alleen aan de bomen of aan groen dat goed is voor bomen

De afspraak dat sommige bomen niet meer met een vergunning gekapt hoeven te worden was tegen onze zin in gemaakt. We willen dit systeem op z'n laatst in 2023 evalueren. Mocht blijken dat het boombestand hierdoor is afgenomen, dan vinden we dat we terug moeten naar het vergunningensysteem van de eerdere bomenverordening.

Doordat de administratie niet altijd goed op orde is, blijft er vaak geld in het fonds hangen. De grote stappen die zijn gezet om dit te verbeteren moeten worden voortgezet, zodat al het beschikbare geld daadwerkelijk in bomen geïnvesteerd wordt.

Biodiversiteit en stadsnatuur

Een van de speerpunten van het Leidse duurzaamheidsbeleid is biodiversiteit. De SP wil de biodiversiteit zoveel mogelijk stimuleren door op slimme plekken groen aan te leggen. Dat betekent bijvoorbeeld ook rekening houden met bloei- en broedtijden bij het maaien, dat er meer natuurlijke oevers komen en er op bepaalde plekken minder vaak wordt gemaaid. Braakliggende stukjes grond kunnen worden ingezaaid met eenjarige bloeiende planten. Bij maaien laten we expres stukken staan voor de insecten. Op die manier help je de stadsnatuur zich te versterken. Ook willen we meer natuurlijke verbindingen maken waardoor

dieren en planten zich kunnen verplaatsen (de zogenaamde Ecologische Hoofdstructuur). Bermen willen we zoveel mogelijk vrij laten groeien. Alleen wanneer de verkeersveiligheid in het geding komt, maaien we de bermen. We bestrijden invasieve soorten, zoals de Japanse duizendknoop. Deze soort is slecht voor de biodiversiteit.

Bodem en ‘wijkvervanging’

Een aspect van de omgeving waar meer aandacht voor nodig is: de bodemkwaliteit. De bodem speelt een belangrijke rol in de biodiversiteit. Een kwalitatief goede bodem leidt tot meer organismen in de grond, die er op hun beurt weer voor zorgen dat planten en dieren bovengronds gezond kunnen groeien.

Ook wordt overtollig water via de bodem afgevoerd. Dit gebeurt op natuurlijke wijze en door aangelegde afvoerkanalen. Zoals de fysieke leefomgeving bovengronds onder druk staat en keuzes behoeft zo moeten we ook voor de bodem keuzes maken. In sommige gevallen moeten we afvoerkanalen aanleggen, rioleringen of kabels. Dergelijke keuzes gaan altijd ten koste van andere en zullen hun weerslag hebben op de biodiversiteit bovengronds.

Bodemdaling is een groot probleem in onder meer de Merenwijk. We willen goede compensatie voor inwoners die getroffen worden door bodemdaling. Dit pakken we in regionaal verband aan.

In de afgelopen jaren zijn we in verschillende wijken aan de slag gegaan in de zogeheten wijkvervangingsprojecten. Elke keer was daarbij de basis om de wijken klaar te maken voor extreem weer. Dat gebeurt bijvoorbeeld door het rioolsysteem aan te passen. Zolang deze wijkvervangingsprojecten met participatie vanuit de wijk georganiseerd worden zullen wij deze blijven ondersteunen. Bewoners moeten samen met de projectteams kunnen bepalen hoe hun straat eruitziet. Dat leidt tot de meest interessante ideeën en tot de beste resultaten.

Luchtkwaliteit en gezondheid

Er komt steeds meer bewijs dat fijnstof en ultrafijnstof een schadelijk effect hebben op de menselijke gezondheid. Een aantal jaar terug werd bekend dat Leiden de slechtste luchtkwaliteit van Nederland had. Volgens de Europese normen voldoet Leiden door de bank genomen aan de kwaliteitseisen. De SP vindt dit echter niet voldoende. Zeker voor stoffen als ultrafijnstof zijn de huidige richtlijnen niet sterk genoeg. We moeten in de gemeente Leiden de eisen aanscherpen, zodat we in 2026 acceptabele concentraties fijnstof en ultrafijnstof in onze lucht hebben.

Met de verwezenlijking van de plannen voor de Leidse Ring Noord – die wij niet steunen – verwachten we veel extra uitstoot van fijnstof. Dit zijn ook de plekken die zijn aangewezen voor veel en voor hoge bouw. Dat betekent dat veel mensen last gaan krijgen van de fijnstof. We willen daarom dat er meer fijnstofbeperkende maatregelen worden genomen bij aanleg van de Leidse Ring Noord. Bovendien moet de concentratie fijnstof regelmatig worden gemeten en bij overschrijding grijpen we dan meteen in.

De SP pleit voor permanente meetstations die de luchtkwaliteit meten. Zonder deze permanente stations blijft het probleem zagezegd verborgen. We willen op minstens drie plekken de luchtkwaliteit meten: de binnenstad, Leiden Noord nabij Willem de Zwijgerlaan en in de Stevenshof. Plannen om het gebruik van het OV en de fiets te stimuleren leveren

natuurlijk ook een positieve bijdrage aan de luchtkwaliteit. Deze plannen steunen wij van harte.

Houtstook doet ook in belangrijke mate afbreuk aan de luchtkwaliteit. De SP ontmoedigt deze vorm van warmteopwekking.

Vuurwerk is onveilig, leidt tot ongelukken en heeft ook een verstikkend effect op het milieu. Daarom pleiten wij ook de komende raadsperiode voor een beperking van het particulier gebruik van vuurwerk. De SP is niet principieel tegen vuurwerk. Daarom willen wij doorgaan met een door de gemeente georganiseerde vuurwerkshow. Het beperken van particulier vuurwerk is ook goed voor huisdieren, vogels en andere dieren buiten.

Afval

Afvalcollectie en verwerking is een van de kerntaken van de gemeentelijke organisatie. De SP is daarom tegen een privatisering van deze dienst. In Leiden gebruiken we nu een aantal jaar ondergrondse afvalcontainers, wat de overlast heeft teruggedrongen. De containers moeten wel goed toegankelijk zijn en geen aanleiding geven om afval naast de containers te plaatsen.

Een goed middel tegen overlast en zwerfvuil is ook het gratis ophalen van grofvuil en gft. De SP vindt het een slecht idee om elke Leidenaar te laten betalen per vuilniszak die in de container wordt gedaan. Het idee zou zijn dat mensen zich zo bewuster worden van hun afvalproductie en dit zullen verminderen, iet wat nooit is aangetoond. Het leidt er vooral toe dat mensen die veel afval produceren (bijvoorbeeld als er meerdere inwoners op een adres zitten, of door persoonlijke omstandigheden veel afval hebben) meer betalen zonder dat ze daar echt iets aan kunnen doen: een afvalboete.

SPeerpunten

- Inzet op klimaatadaptatieve maatregelen en een klimaatneutraal Leiden;
- We geven onze Leidse parken en volkstuinen een monumentale status;
- Onderzoek naar de kwaliteit van de Leidse bodem en verbeteren die waar nodig;
- De ondergrond gebruiken we ook voor waterafvoer;
- Onderzoek naar compensatie van bewoners, getroffen door bodemdaling;
- De Oostvlietpolder blijft groen en er komt geen fietspad door Ons Buiten;
- Er komt zo snel mogelijk compensatie voor de volkstuinen zodat de wachtlijst kan afnemen;
- Gerichte metingen van de luchtkwaliteit, vooral op plekken met veel (toekomstig) verkeer;
- Lagere toegestane concentratie fijnstof en ultrafijnstof, maatregelen om hier uiterlijk 2026 aan te voldoen;
- Afsteken vuurwerk door particulieren beperken, organiseren gemeentelijke vuurwerkshow;
- We blijven biodiversiteit stimuleren;
- In de openbare ruimte heeft het groen voorrang op de ruimte voor de auto;
- Geen afvalboete: Leidse inwoners gaan niet per vuilniszak in de container betalen;
- Het ophalen van het afval blijft een gemeentelijke kerntaak; dit wordt niet verzelfstandigd;
- Zoveel mogelijk rekening houden met de leefomgeving van dieren en beperken dierenleed.

Energietransitie en eerlijke verdeling

Niemand wil zijn of haar energie verspillen, ook de aarde niet, daarom moeten we zo snel mogelijk klimaatneutraal worden. Op onze aarde wordt eigenlijk al op allerlei manieren “gratis” energie opgewekt, maar nu lijkt die gratis energie alleen toegankelijk voor een kleine club mensen. Daarmee subsidiëren we juist rijke mensen om toegang te krijgen tot gratis energie. Dat verscherpt de tweedeling in de samenleving. De aarde is van ons allemaal, en de energie die we op aarde opwekken is dus ook van iedereen. De belangrijkste vraag is dus: hoe verdelen we die eerlijk?

Warmte voor iedereen

De meeste energie wordt in Nederland gebruikt om warmte mee te produceren, bijvoorbeeld om je huis mee te verwarmen. Nu doen we dat vooral door gassen te verbranden, met een schadelijk effect voor het milieu, terwijl de natuur van zichzelf een heleboel warmte produceert. Voor niks gaat de zon op, dus laten we die warmte gebruiken! Iedereen heeft het recht om klimaatneutraal te wonen. We kunnen alleen klimaatneutraal worden als iedereen meedoet, dus moeten we het ook gezamenlijk aanpakken. Een collectief probleem vraagt om collectieve oplossingen. Er moet gekeken worden naar veel grotere oplossingen: niet alleen individuele huizen zonnepanelen geven, maar bijvoorbeeld gelijk de hele straat of zelfs een wijk aanpakken. Dat is sneller, boekt meer resultaat, en ook nog eens goedkoper.

Wij willen voorkomen dat mensen door de energietransitie met enorme kosten opgezadeld worden en energiearmoede moeten ervaren. Iedereen verdient het om klimaatneutraal te wonen zonder hiervoor de volledige rekening te moeten betalen, dit is een collectieve opdracht.

Er is in en rondom Leiden veel water te vinden en daar zit veel warmte in. Die warmte wordt nu door de natuur opgewekt en in de natuur opgeslagen. Hetzelfde geldt voor warmte uit de grond. De natuur produceert veel warmte en die is in de grond opgeslagen. Dat is dus “gratis” duurzame energie die we optimaal moeten gebruiken. Dit moeten we zo snel mogelijk doen. Het belangrijkste vraagstuk daarbij: hoe gaan we deze warmte verdelen?

Warmte uit de stad

Als we gebruik gaan maken van duurzame warmte die de natuur “gratis” voor ons opwekt, dan moeten we ook constateren dat deze warmte van iedereen is. Iedereen moet dus ook toegang hebben tot deze warmte. Dat kan door de aanleg van een stadswarmtesysteem; pijpleidingen onder de stad waar je zowel warmte uit kunt gebruiken, maar ook warmte aan kunt toevoegen. Het is te vergelijken met hoe dat nu gaat met zonnepanelen en het elektriciteitsnet.

Dure warmte uit Rotterdam

Er is de laatste tijd veel gesproken over een “warmterotonde”, dat wil zeggen, een pijpleiding waarin de warmte vanuit de haven van Rotterdam stroomt. Deze warmte wordt nu “weggegooid”, maar we zouden die ook kunnen gebruiken om huizen in Leiden mee te verwarmen. De SP is kritisch, het is duur, de ontwikkeling ervan is nog niet zeker, maar vooral: het is geen duurzame energie. De opwekking van de warmte komt uit vervuilende

industrie in de haven van Rotterdam. Dat betekent dat het gebruik van de restwarmte nooit een duurzaam einddoel kan zijn, maar hooguit een middel om tijdelijk minder energie te verspillen. Maar daarvoor is het wel een heel erg kostbaar project, geld dat beter besteed kan worden aan écht duurzame oplossingen die we samen met de regio willen oppakken.

Verduurzaming gemeentelijke panden

De gemeente Leiden zou een voorloper moeten zijn door zo snel mogelijk haar eigen panden te verduurzamen. Bijvoorbeeld door ze te voorzien van zonnepanelen. Maar ook door de – vaak historische – panden goed te isoleren. Op deze manier wordt ook ervaring opgedaan met het isoleren van monumentale panden, iets wat nodig is om de historische binnenstad van Leiden te verduurzamen.

De rol van woningcorporaties en bewonersinitiatieven

In Leiden is 33% van de woningen in bezit van corporaties, en dat betekent dat zij een belangrijke speler zijn voor het verduurzamen van woningen.

De SP wil stimuleren dat verhuurders en corporaties hun woningen duurzaam maken zonder dat zij de huren moeten verhogen. Dit willen wij realiseren via een speciaal hiertoe in te richten fonds.

Er zijn veel bewoners die willen samenwerken om hun huizen te verduurzamen. Dat soort collectieve initiatieven ondersteunen we van harte. Dat doen we onder meer door subsidies te geven, maar ook bijvoorbeeld door het mogelijk te maken dat initiatieven kennis met elkaar kunnen delen.

SPeerpunten

- Voor de energietransitie kiezen voor collectieve oplossingen in plaats van individuele oplossingen;
- Kiezen voor echt duurzame oplossingen met de regio, i.p.v. de warmterotonde vanuit Rotterdam;
- Investeren in een stadswarmtesysteem;
- Verdere verduurzaming van gemeentelijke (monumentale) panden. Deze ervaringen worden gedeeld met de partners in de stad;
- Oprichten van een fonds voor verhuurders t.b.v. verduurzaming woningen zonder verhoging huren;
- We voorkomen en bestrijden energiearmoede;
- Stimuleren bewonersinitiatieven om woningen te verduurzamen door subsidie en kennisdeling.

Verkeer en mobiliteit

Op het gebied van verkeer en bereikbaarheid heeft Leiden de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet. De SP is positief over het beleid voor voetgangers en fietsers, maar vindt de gigantische investeringen in extra asfalt van zo'n slordige 200 miljoen euro veel te veel. Daarbij zijn ook stukken weg vernieuwd die gewoon nog goed waren, en dat vindt de SP echt kapitaalvernietiging en zonde van het geld.

Duurzaam en schoon

Belangrijk thema is de overgang naar schoon en duurzaam vervoer. Er moet de komende jaren hard gewerkt worden aan de infrastructuur voor duurzaam vervoer, bijvoorbeeld door meer laadpalen voor elektrische auto's en fietsen, met name bij veel bezochte gebieden zoals winkelcentra, markt, sportfaciliteiten, huisarts etc. We willen zoveel mogelijk inzetten op vervoer te voet, op de fiets en met het OV en de infrastructuur uitbreiden voor elektrisch rijden, voor zowel voor twee- als vierwielers.

Veilig en fijnmazig

Een ander belangrijke thema is veiligheid in het verkeer. In Leiden gebeuren relatief veel ongevallen in het verkeer. De SP wil verkeersstromen scheiden en zoveel mogelijk voorrang geven aan langzaam verkeer. We zien helaas vooral een toename in ongelukken met fietsers. Naast de verkeerslessen voor de Leidse jeugd moeten mensen beter ondersteund worden in het gebruik van elektrische fietsen. Dit kan met de inzet van fietslessen (ook voor ouderen en nieuwkomers in het stadsverkeer). De SP is meer voorstander van het beïnvloeden van veilig gedrag in het verkeer in plaats van bekeuringen.

De dienstverlening van de Regiotaxi moet verbeterd worden. We helpen ouderen, mensen met een fysieke beperking graag zo lang mogelijk hun actieradius groot te houden. Goed en fijnmazig openbaar vervoer, meer en kleinere busjes, en extra parkeervoorzieningen voor ouderen en mensen met een handicap horen daarbij. De SP wil zebra's terug in de wijken en bij bushaltes.

Parkeren

Parkeren is en blijft een lastig probleem in Leiden. De SP wil ondergrondse parkeergarages in de binnenstad gebruiken voor parkeren voor binnenstadbewoners. In de wijken kan de parkeerdruk worden verminderd door gecentraliseerde parkeervoorzieningen voor bedrijfsvoertuigen en alternatieven voor het parkeren van de tweede of derde auto. Parkeren is geen melkkoe. In de Merenwijk, de Stevenshof, op het Waardeiland en in Roomburg wordt dan ook geen parkeerregulering ingevoerd als daar niet uitdrukkelijk door bewoners om gevraagd wordt. Parkeren voor mantelzorgers en vrijwilligers moet gefaciliteerd worden door bijvoorbeeld het makkelijker verkrijgen van een parkeervergunning.

Effectief investeren

Volgens de SP is er in Leiden te veel geld naar asfalt gegaan, zoals de Rijnlandroute, de autoluwe binnenstad, het binnenstadstracé, de Leidse ring Noord, het stationsgebied. Het zijn allemaal peperdure projecten. Leiden is bovendien een continue bouwput en er vindt ook kapitaalvernietiging plaats door het vervangen van wegen die nog gewoon goed zijn.

De SP wil temporisering van investeringen op verkeersprojecten en alleen nieuw asfalt waar het oude is versleten. De focus zou moeten uitgaan naar het verminderen van autogebruik en niet steeds meer kilometers asfalt aanleggen.

Overlast van geparkeerde fietsen wil de SP aanpakken door goede fietsparkeervoorzieningen in de openbare ruimte, zeker daar waar de overstap naar OV gemaakt moet worden.

De SP vindt dat de Universiteit moet meebetalen aan fietsinfrastructuur. Projectontwikkelaars moeten bij nieuwbouw meebetalen aan eventueel benodigde infrastructuur voor verkeer en parkeren. De voorkeur moet uitgaan naar inpandig ondergronds parkeren, wat betaald kan worden uit de winstmarges.

SPeerpunten

- Minder geld naar onnodige verkeersprojecten, alleen nieuw asfalt als het oude is versleten;
- Meer, beter en toegankelijk OV;
- Betaald parkeren alleen om overlast tegen te gaan en op verzoek bewoners;
- Een rem op de uit de hand gelopen investeringen in bereikbaarheid;
- Steun voor extra maatregelen tegen overlast verkeerslawaaai.

Economie en Toerisme

Zowel de economie als de ondernemers van Leiden hebben een flinke tik te verduren gekregen tijdens de coronacrisis. Dit terwijl veel kleine ondernemers het al moeilijk hadden vóór de crisis. Het wordt de komende periode belangrijk om de ondernemers in de stad die het moeilijk hadden, weer uit het dal te trekken. Waar de economische agenda van de coalitiepartijen zich de afgelopen jaren vooral heeft gericht op het Leiden Bio Science Park en het lokken van toeristen, worden andere sterke kanten en de volgens ons werkelijke aantrekkingskracht van Leiden over het hoofd gezien. De historische binnenstad, de vele musea en juist het kleinschalige winkelaanbod krijgen onvoldoende aandacht in het economische beleid van de stad. Daarbij wordt ook nog eens voorbijgegaan aan de grote loyaliteit van de Leidenaren voor hun eigen stad. Een substantieel deel van de omzet van de winkels in het centrum van Leiden, is afkomstig van inwoners uit Leiden.

De economische agenda van de coalitiepartijen was te veel gericht op citymarketing en het ondersteunen van de grote bedrijven waarmee het al goed ging. Daar moet wat de SP betreft verandering in komen. De lokale ondernemers moeten meer aandacht krijgen en de leefbaarheid in de stad moet topprioriteit worden. Een leefbare stad is fijn voor de inwoners van de stad maar is ook fijner voor de ondernemers zelf

Ondersteunen lokale ondernemers en behoud van winkels in de buurt

De SP wil de wijk economie versterken en opkomen voor de lokale ondernemers. In de afgelopen periode zijn er belangrijke stappen gezet om de winkelcentra De Stevensbloem (in de Stevenshof) en De Kopermolen (in de Merenwijk) te verbeteren. Het is belangrijk dat er voldoende aanbod in alle Leidse wijken beschikbaar is. Daarbij moet ook worden gedacht aan de toegankelijkheid voor mindervaliden. Het is daarom van belang om als gemeente in gesprek te gaan met de ondernemers over de ruimte om te ondernemen.

Ouderen wonen relatief vaker alleen en zijn doorgaans minder mobiel dan jongere mensen. Lokale winkels zijn daarom voor ouderen extra belangrijk. Daarnaast kunnen zij een belangrijke maatschappelijke functie hebben, bijvoorbeeld in het tegengaan van eenzaamheid.

Dit alles staat lijnrecht tegenover vele zaken in de retailvisie van de gemeente. De retailvisie is juist gericht op het centraliseren van de economie. Alles richting het centrum is daarin het devies. Dat heeft wat de SP betreft vooral nadelen, met centraliseren worden bijvoorbeeld ook de huurprijzen flink omhoog geschroefd.

Veel ondernemers hebben de laatste jaren flinke stijgingen gezien in de huurprijzen die zij moeten betalen voor hun winkels, ateliers en werkplaatsen. De winnaars van deze prijsstijgingen zijn de vastgoedbazen. Voor mensen in het vastgoed zijn het gouden jaren. Lokale ondernemers worden zo de stad uit gejaagd en dat moet worden voorkomen. De gemeente moet hier oog voor hebben de komende jaren en actief beleid voeren hiertegen.

Terug naar de Kern, de Leidse kracht

De trend om grote winkelpanden te bouwen die plek bieden aan generieke modeketens is bijzonder kwetsbaar in een tijd dat er steeds meer via het internet gekocht wordt. Proberen winkelend publiek naar de Leidse binnenstad te lokken met dure modewinkels is achterhaald. Deze trend gaat voorbij aan het belang van de relatie die de Leidse bevolking in de wijken met de binnenstad heeft, waar meer aandacht voor zou moeten zijn.

Voor een aantrekkelijk winkelgebied in Leiden ligt juist de kracht bij de kleine ondernemers. Zij hebben vaak bijzonder aanbod, in samenwerking met de kunst- en cultuursector en de horeca. Een andere sterk in opkomst zijnde sector bestaat uit lokale en biologisch geteelde producten en natuurlijk de Leidse markten. Gecombineerd met de vele evenementen en activiteiten, cultuur en musea oefenen zij de grootste aantrekkingskracht uit om in Leiden te komen winkelen en moeten dus alle ruimte krijgen.

Ruimte voor stageplekken

Veel, vooral jonge Leidenaren, zijn op zoek naar stageplekken. Het is belangrijk om als gemeente alle ruimte te bieden hierin door ook zelf veel stageplekken aan te bieden, in samenwerking met de lokale middenstand en ondernemers. Hierbij valt dubbele winst te behalen. Jonge Leidenaren kunnen werken in hun eigen stad en leren naast hun vak ook de lokale economie kennen, en voor ondernemers is het fijn om potentiële toekomstige werknemers te ontmoeten. De gemeente kan hierin een belangrijke rol spelen en moet met de Leidse ondernemers en de onderwijsinstellingen in gesprek gaan over de mogelijkheden. Randvoorwaarde is volgens de SP ook dat er een redelijke stagevergoeding tegenover moet staan. Niemand zou voor niets moeten werken.

Bedrijventerreinen en leegstand kantoren

De komende jaren zullen er waarschijnlijk veel discussies plaatsvinden over de plek voor bedrijventerreinen in Leiden. Wat de SP betreft is het tijd voor een ander soort bedrijventerrein zoals we die tot nu toe gekend hebben. Het is voor ons tijd dat de zware industrie de stad verlaat en dat bedrijventerreinen functioneel en gemengd worden, met een grotere nadruk op woningruimte. Met gemengd bedoelen wij dat er ook ruimte moet zijn om te wonen. Dit is nodig om de grote woningnood tegen te gaan, die in het hele land maar ook specifiek in Leiden heerst. Er zijn ook in Leiden te veel leegstaande kantoren, zonde en moeilijk te accepteren verkroppen in deze tijd van woningnood. De gemeente zal hier veel scherper beleid op moeten voeren.

Minder citymarketing, meer leefbaarheid

De gemeente Leiden heeft de afgelopen jaren veel geld uitgegeven om toeristen naar Leiden te lokken. Met de coronapandemie kreeg het toerisme uiteraard een dip, maar de voorspellingen zijn dat de komende jaren het toerisme alleen maar gaat toenemen. Wat de SP betreft moeten wij hierop inspelen door juist geen geld meer beschikbaar te maken voor het aantrekken van toerisme. Er zijn momenteel veel grotere problemen die de aandacht en het geld van de gemeente nodig hebben, zoals bijvoorbeeld het bestrijden van armoede en tegengaan van tweedeling.

De toeristenbelasting is voor iedere gemeente een bron van inkomsten, waarmee andere beleidsvelden bekostigd worden. Meer toeristen betekent dus meer inkomsten. De groei van het aantal toeristen staat op gespannen voet met de leefbaarheid in de stad. Wat ons betreft moet de toeristenbelasting daarom worden gekoppeld aan de leefbaarheid in de wijken van de stad. Zo dragen meer toeristen ook automatisch bij aan het leefbaar houden van de stad.

Afbouwen subsidies Leiden Bio Science Park

Het Leiden Bio Science Park heeft de afgelopen jaren bijzonder veel aandacht gekregen van de gemeente Leiden. Wat de SP betreft is hier te veel geld gegaan naar het ontwikkelen van een gebied dat dit niet per se nodig heeft en waar voldoende potentieel zit. Er zijn tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld de afgelopen periode. Deze middelen lopen af en dat is wat de SP betreft ook een goed idee. De SP wil dat de gemeente de komende jaren de steun voor het Bio Sciencepark verder afbouwt. Zeker als deze gelden bedoeld zijn voor economische stimulering in plaats van bijvoorbeeld het groen.

SPeerpunten

- De leefbaarheid in de stad meer in balans brengen met de groei van economie en toerisme;
- De inkomsten van de toeristenbelasting gaan naar de leefbaarheid in de stad;
- Beter ondersteunen van de lokale economie en het MKB;
- Lokale ondernemers worden voldoende ondersteund voor geleden coronaschade;
- Meer ruimte voor stageplekken in Leiden voor alle opleidingsniveaus;
- Geen extra geld voor het stimuleren van toerisme;
- Citymarketing terug brengen naar de basis;
- Afbouw gemeentelijke subsidies voor het Leiden Bio Science Park;
- Ruimte voor gemengde functie van de bedrijventerreinen met ook een woonfunctie.

Bestuur en Financiën

De samenwerking van de collegepartijen D66, GL en de PvdA heeft de afgelopen 4 jaar tot een achteruitgang in bestuursstijl geleid. De open bestuursstijl heeft men laten vallen en vanaf het begin is er gewerkt met een vuistdik collegeprogramma waarin alle politieke afspraken door een klein groepje onderhandelaars zijn bepaald. Daarbij zijn alle financiële middelen verdeeld en zijn er geheime afspraken gemaakt waarmee iedere beschikbare euro is verdeeld. Er is een financieel hek om het sociaal domein gezet, waardoor de politiek niet meer kon beslissen om aan de meest kwetsbaren in de stad meer geld te doen toekomen. Door al deze afspraken is ook de participatie en samenwerking met de stad ernstig in het gedrang gekomen. Bij tal van projecten is niet gewerkt op basis van draagvlak, maar hebben D66, GL en de PvdA samen met hun wethouders de stad hun wil opgelegd. Dit heeft geleid tot maatschappelijke onrust en verzet, waarbij de SP continu aan de zijde van de Leidenaren heeft gestaan.

Open bestuursstijl

De SP wil een open bestuursstijl op basis van een minimaal beleidsakkoord en een bestuursakkoord, zodat de inwoners van de stad niet alleen mogen meepraten maar ook meebeslissen over wat er in hun stad gebeurt. Er wordt gewerkt op basis van probleemstellingen en uitdagingen waar een zo breed mogelijk publiek mede-eigenaar van zijn, en er wordt gestreefd naar consensus en draagvlak. Plannen waar groot verzet tegen ontstaat zijn nog niet goed genoeg doordacht en besproken. We gaan uit van de waarde van de nee-zegger en werken op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen.

Menselijke maat en financiën

De gemeente heeft een begroting van ongeveer 500 miljoen per jaar. Ongeveer de helft daarvan is voor het sociaal domein (Jeugdzorg, WMO en participatiewet). Voor de SP betekent dit dat het op peil houden van de sociale voorzieningen van de stad de belangrijkste taak van de gemeente is geworden. Vanuit het rijk krijgt de gemeente echter te weinig geld om alle taken naar behoren te kunnen vervullen, en hierdoor moet er bezuinigd worden. Voor de SP is de keuze daarbij altijd: mensen, duurzaamheid en groen eerst. Wij weigeren te bezuinigen op de infrastructuur en de voorzieningen van hen die deze het hardst nodig hebben; mensen die hulp nodig hebben om mee te komen in de maatschappij. De SP laat geen mensen vallen maar houdt ze vast en gelooft in voorkomen is beter dan genezen. Liever bezuinigt de SP als het moet in het fysieke domein, de wereld van asfalt, beton en prestigeprojecten.

Lokale belastingen

De lasten in Leiden zijn al bijzonder hoog. De SP wil het ambitieniveau van de gemeente naar beneden bijstellen om de inwoners fiscaal te ontlasten. Er moet extra geld opgehaald worden bij degenen die in Leiden de koe aan het melken zijn, zoals commerciële vastgoedeigenaren en projectontwikkelaars. Het Bio Science Park kan inmiddels op eigen benen staan en heeft geen extra subsidies van de gemeente meer nodig. Belastingen voor commerciële doeleinden, bezoekersparkeren, hotelovernachtingen etc. kunnen omhoog.

Veiligheid en Handhaving

Veiligheid voor mensen ontstaat in een gemeenschap waar mensen verbonden zijn met elkaar. Waar men elkaar kent, er sociale cohesie is en iedereen een volwaardig leven kan leiden. Dit wil de SP bevorderen op alle niveaus, van straten tot buurten en daarmee de hele stad. Preventie die kan ontstaan door elkaar te kennen door middel van dagelijks contact of af en toe een buurtfeest, naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen is het uitgangspunt. Fijne wijken om in te wonen, goede straatverlichting, voldoende groen en speelinfrastructuur zijn allemaal zaken die de gemeente kan bijdragen aan een fijne en veilige leefomgeving.

Wijkagenten en voldoende handhavers (BOA's) zijn belangrijk. Zonder handhaving kan vastgesteld beleid niet gecontroleerd worden en overlast niet worden beperkt. Bij gebrek aan politiecapaciteit moet de gemeente extra dienstverlening leveren binnen de grenzen van de mogelijkheden van BOA's. Hier moet voldoende capaciteit en geld voor zijn.

De SP wil dat de brandweer zorgt voor een goede fysieke controle van de brandveiligheid van o.a. maatschappelijke instellingen en studentenhuizen.

Er is in Leiden gelukkig steeds minder misdaad, maar er is wel een flinke toename in de zogenaamde cybercrime. Vooral ouderen zijn hiervan vaak het slachtoffer. De pakkans is bij dit soort misdaad laag, omdat de daders zich vaak in het buitenland bevinden. Extra voorlichting, steun bij het melden van cybercrime en hulp bij het oplossen van dit soort misdaden zijn dan ook nodig.

Iedereen in Leiden moet fysiek aangifte kunnen doen bij de politie. Als mensen niet naar het politiekantoor kunnen of willen, moet de politie op locatie komen om de aangifte op te nemen. Voor wie dat nodig heeft moet er hulp zijn om aangifte te doen.

Samenwerken in de regio

De SP gelooft als geen ander in samenwerking, zo ook met de regio. Sommige taken zoals invoering van de omgevingswet, bereikbaarheid, bouwopgave, sportinfrastructuur en sociaal maatschappelijke voorzieningen moeten in samenwerking met omliggende gemeente vorm krijgen.

Van fusie kan geen sprake zijn, dat willen omliggende gemeenten niet en Leiden moet daar niet op sturen. Dat betekent wel dat regiogemeenten gewoon moeten meebetalen aan de gemeenschappelijke voorzieningen die Leiden voor alle gemeenten aanbiedt.

SPeerpunten

- Herinvoeren van de open bestuursstijl;
- Het sociaal domein, duurzaamheid en groen financieel prioriteit;
- Investeren in betaalbare woningen;
- Investeren in duurzame energie;
- Investeren in sociale cohesie en veiligheid;
- Investeren in handhaving;
- Regionale samenwerking verbeteren, maar zonder dwang.